

Як тепер, з Вашої точки зору, складеться доля «головного спонсора» УПЦ МП і «государева ока» в Києві - мільярдера і депутата Вадима Новинського?

З юридичної точки зору, я бачу два можливих шляхи розвитку цієї ситуації. По-перше, залишається відкритим питання про те, наскільки законно пан Новинський придбав українське громадянство в 2012 р На сайті президента України була зареєстрована електронна петиція, під якою зібрано у встановлений законом час більше 25 тисяч підписів, що зобов'язує, згідно із законом, президента її розглянути. Перевірка проводилася, але, як випливає з заяви генпрокурора Луценко в одному з інтерв'ю, проводилася вона формально. Призначена повторна перевірка, так як виявлені факти порушення закону.

По-друге, зараз пішли по шляху зняття депутатської недоторканності, але і з питання громадянства залишається занадто багато запитань до пана Новинського.

Саме розслідування його справи було розпочато буквально в перший місяць після втечі президента Януковича, в березні 2014 року. Спочатку воно йшло мляво і в якийсь момент просто повисло, залишаючись без руху. Предметом розслідування було втручання Януковича у внутрішні справи УПЦ МП з метою домогтися відставки митрополита Володимира (Сабодана) і обрання новим главою цієї конфесії митрополита Антонія (Паканича). Для чого це було потрібно? У цьому вбачалася «політична доцільність», так як в 2015 році повинні були пройти чергові вибори президента, розглядалися питання президентської кампанії, і митрополит Володимир не підходив на роль людини, який може в тій чи іншій формі агітувати за переобрання Януковича на пост президента. Очевидним було й те, що після досить неприємних для УПЦ МП наслідків її активної участі в президентській кампанії 2004 року на боці Януковича, ця Церква зробила певні висновки: в 2007 році було навіть офіційно засуджено «політичне православ'я», що патріархії в Москві дуже не сподобалося.

Митрополит Володимир зі своїм найближчим оточенням були явно не схильні до того, щоб битися головою в ту ж саму стіну, кидаючи авторитет УПЦ МП на переобрання

Януковича. Але наскільки я пам'ятаю, в певних колах існувала думка, що ледь не 15% може дати Януковичу публічна підтримка Церкви. Спираючись на такі думки, його переконали в тому, що для більш впевненого переобрання в першому турі обов'язково потрібно буде включити в кампанію Церкву Московського патріархату, а для цього треба, щоб на чолі Церкви стояла людина, набагато більш фізично активна,

- Люди Януковича розглядали тільки кандидатуру митрополита Антонія, або вже й митрополит Онуфрій миготів на горизонті?

- У тій схемі митрополита Онуфрія не розглядалося, а розглядався тільки митрополит Антоній як протеже пана Новинського. Під час правління Януковича в Україні склалася така система, коли, з одного боку, існували офіційні органи управління і інститути, а з іншого боку, реальна влада здійснювалася за кримінальним принципом. Тобто, наприклад, якщо в певному регіоні був глава відповідної адміністрації, то досить часто (особливо в економічно «цікавих» регіонах) над ним була людина, яку в пресі називають «смотрящим». Він був наділений неофіційними, але цілком реальними повноваженнями від керівництва країни. Складається враження - за наявністю певних контактів Новинського з Януковичем і за своєрідним типом релігійності, який демонструє пан Новинський, - Що він виявився в ролі такого собі неофіційного уповноваженого тодішнього керівництва держави з питань, пов'язаних з Церквою Московського патріархату. Думаю, не останню роль в цьому зіграло те, що пан Новинський є діловим партнером пана Ахметова, а останній був протягом багатьох років тісно пов'язаний з колишнім президентом.

- А як пан Новинський взагалі потрапив в Україну, хто його прислав?

- Складно сказати, хто його прислав, але те, що його діяльність стала успішною завдяки тим можливостям, які відкривалися перед ним як перед російським громадянином, це очевидно. Думаю, що точно так само, як він був неофіційно уповноважений на якісь дії щодо Церкви Московського патріархату за часів Януковича, він мав або навіть зараз має якісь неофіційні, але цілком реальні можливості в зв'язку з інтересами РФ в Україні і, зокрема, в УПЦ МП.

- Якщо не можна сказати, хто його прислав, то, може бути, відомо, хто його запросив в Україну?

- Як російський бізнесмен він працював в Україні досить давно. Він накопичував і розширював свої активи. Особисто я в перший раз звернув на нього увагу в оточенні президента Ющенка років 10 назад. Він дуже активно намагався обертатися біля близького оточення Ющенка. Напевно, таким чином він відстоював свої інтереси або розширював свої можливості. Озираючись назад, я думаю, для нього не було особливої ??проблеми взаємодіяти з людьми, ідеологічно йому чужими.

- Значить, він був «смотрящим» за УПЦ МП ...

- Судячи з його активності в 2012-13 роках в питаннях, пов'язаних з Церквою Московського патріархату, він діяв не просто як меценат або рядовий віруючий. Для того, щоб бути настільки активним і настільки близьким з вищим керівництвом України, потрібно мати певні статус, можливості і повноваження. Я не можу назвати його «смотрящим» - нехай його позицію там визначає суд. Але він, будучи рядовим народним депутатом, явно мав можливості, наприклад, в останні дні перебування Януковича в Києві його відвідувати досить часто. Прізвища якихось інших депутатів з'являються в журналі відвідувань президента рідше. Явно людина була не останньою в політичній системі Януковича.Тому я думаю, що, з одного боку, він мав якусь довіру, яка трансформувалася в повноваження, з боку Януковича, а з іншого боку, великі політичні, економічні та церковні зв'язки в Росії. Все це робило його вельми впливовою фігурою, хоча і закулісною.

- Можна припустити, що він був «уповноваженим» у справах УПЦ МП не тільки від Януковича, але і від Москви ?

- Я думаю, його повноваження мали санкцію і з Росії. Причому не тільки світську, а й церковну.

- Втік Янукович - і Новинський, таким чином, залишився «уповноваженим» тільки від Росії?

- Я, звичайно, не був присутній при тому, як його уповноважували, не тримав в руках

якихось документів, можу судити лише за аналогією з тим, як функціонують російські політична і церковна системи, як взаємодія між російською владою та Московським патріархатом. Дуже складно, знаючи все це, припускати, що якийсь великий бізнесмен з російським корінням просто так, без зв'язків з церковним і світським керівництвом РФ, сам по собі став би грати таку роль в житті Церкви Московського патріархату в Україні.

- Розкажіть детальніше, в чому ця роль. Які механізми контролю Новинського над церковним управлінням?

- В першу чергу, це меценатство. Джерела в УПЦ МП стверджують, що вся поточна діяльність Київської митрополії тримається на його фінансах. У будь-якому випадку, після краху влади Януковича фінансові надходження в УПЦ МП дуже різко скоротилися. Вперше за багато років було опубліковано циркулярний лист Київської митрополії з вимогою від єпархій щомісячних відрахувань в досить великих розмірах на діяльність Церкви.

Якби не деякі скандальні дії Новинського - зокрема, історія з погрозами на адресу митрополита Олександра (Драбинко) в Корецькому монастирі, - то його ім'я і далі залишалося б широко відомим тільки у вузьких колах. Останнім часом він сам став більш активно позиціонувати себе в контексті Православної Церкви, це його публічна позиція. Наприклад, є всі підстави вважати, що акція хресного ходу по всій Україні, яка проводилася Церквою Московського патріархату в червні-липні цього року, в значній мірі проходила за його участю.

У структурі УПЦ МП створено те, що я називаю конфліктним менеджментом. Офіційно це називається «уповноважений предстоятеля щодо захисту прав віруючих УПЦ» або щось в цьому роді, але фактично це кризово-конфліктний менеджмент. За тими документами, які я бачив, складається враження, що існує єдина чітка лінія на недопущення мирного вирішення конфліктів навколо храмів, якщо на них претендує не тільки громада Московського патріархату. Там працюють юристи, адвокати, групи швидкого реагування, які виїжджають на місце подій, і забезпечують певний «інформаційний фон». Тепер керівництво Церкви Московського патріархату в Україні офіційно забороняє громадам без санкції з Києва підписувати будь-які документи, угоди і вимагає постійно посилатися на необхідність дозволу з Києва. Таке буває зазвичай,коли громадам різних юрисдикцій пропонується по черзі звершувати богослужіння в храмі. Я бачив копію цієї інструкції за підписом митрополита Онуфрія. Одним з учасників цього проекту є протоієрей Земляний в Рівненській області, про якого був навіть знятий телесюжет, як за час боротьби за права віруючих Московського патріархату він істотно

поліпшив свої житлові і транспортні умови, у нього з'явився непоганий знімний офіс в Рівному. І це один із прикладів того, куди йдуть гроші.

Те, що митрополит Антоній (Паканич), нинішній керуючий справами УПЦ МП і головний кандидат на посаду її предстоятеля, вельми тісно пов'язаний з Вадимом Новинським, досить добре видно. У пресі свого часу писали, як Новинський оплатив йому чартерний рейс до Криму і назад, що за тими цінами було еквівалентно 10 000 доларів. Багато таких фактів опубліковано і митрополитом Олександром. З огляду на посаду митрополита Антонія, це знову ж таки підсилює вплив пана Новинського. Під час богослужінь ми бачимо його в іподияконському вбранні, найчастіше це богослужіння митрополита Онуфрія - і в Києві, і поза Києвом. Напевно, по чистій випадковості Новинський знаходився в Шамбезі в той же самий час, коли в січні цього року там проходив Синаксис предстоятелів православних Церков. Причому, за розповідями, він настільки щільно опікав делегацію з України, що ледь не проводжав її до дверей залу засідань і біля цих дверей зустрічав. У сам зал він не міг зайти, але весь інший час не відходив від делегації.

Так що, якщо б митрополити Онуфрій і Антоній не були б зацікавлені у співпраці з паном Новинським, то, очевидно, і пан Новинський не мав би можливості так часто перебувати біля них, в тому числі в публічному просторі.

- До обрання митрополита Онуфрія предстоятелем УПЦ МП пан Новинський з ним не взаємодіяв?

- Якщо реконструювати ситуацію, то все відбувалося приблизно так. У якийсь момент десь Антоній (Паканич) - тоді ще не митрополит - і Вадим Новінський перетнулися. Виникла певна взаємна симпатія і інтерес. Після цього вони стали спілкуватися частіше і коли в керівництві УПЦ МП виникла серйозна криза, а це, як ми пам'ятаємо, було в 2011 році, відповідно, ця взаємодія стала більш дієвою. Влітку 2011 року проходив Собор УПЦ МП - перший після того, як митрополит Володимир прибув в Україну в 1992 році. Саме на цьому Соборі стався публічний конфлікт з попереднім впливовим меценатом УПЦ МП паном Нусенкіс, який став звинувачувати митрополита Володимира в ледь не зраді Церкви. Після цього публічного конфлікту пан Нусенкіс припинив фінансування проектів Київської митрополії, фактично був у неї відібраний телеканал «Глас», який до цього був рупором Київської митрополії, звідти був медійно вигнаний архієпископ Олександр (Драбинко), відсторонений від впливу на канал тодішній офіційний спікер протоієрей Георгій Коваленко. Я думаю, що якраз тоді можливості, які з'явилися у митрополита Антонія в зв'язку з взаємодією з паном Новинським, стали досить затребуваними.З'явилася можливість компенсувати надходження, які раніше мали місце

з боку пана Нусенкіса. стали досить затребуваними.

- А в чому ідейна різниця між Нусенкіс і Новинським? Обидва адже противники автокефалізації УПЦ МП і обидва не довіряли митрополиту Володимиру ...

- Більш того. Наскільки я знаю, зараз пан Нусенкіс знаходиться в Москві і його контакти з Києвом, в тому числі з митрополитом Антонієм, досить щільні, хоча і залишаються неофіційними. Так що в принципі те, про що Ви говорите, підтверджується логікою. Але на той момент питання було в персоналіях. Тоді, в 2011 році, владика Антоній був всього-на-всього одним з багатьох вікаріїв та ректором академії. Він ще не займав якихось ключових загальноцерковних посад. Далі події почали розвиватися в зв'язку з серйозним загостренням хворобливого стану митрополита Володимира. Як Ви пам'ятаєте, у вересні того ж 2011 року він впав, потрапив до лікарні, йому зробили операцію на серці і на суглобах, і після цього, в листопаді 2011 року, почали говорити, що він помер. У цей момент він дійсно знаходився на межі життя і смерті. Але його все-таки вивели з такого стану, і на рубежі 2011 і 2012 рр. він вперше публічно з'явився - його на колясці привезли на богослужіння в Покровський монастир. У зв'язку з цим його хворобливим станом виникло питання, хто буде здійснювати керівництво в той час, коли митрополит Володимир хворий. Тоді спробу захопити владу зробив митрополит Одеський Агафангел (Саввін), який назвав себе «пріоритетним членом Священного Синоду» на тій підставі, що він був старшим за хіротонією серед членів Синоду. Це викликало серйозну опозицію. З іншого боку, виникло питання про поточне управління Київською єпархією. І тоді був створена якась рада з трьох вікаріїв, але в якийсь момент, а саме - після засідання Синоду в лютому 2012 року, яке митрополит Володимир категорично заборонив, - Керівництво Київською єпархією виявилося в руках двох людей: митрополита Павла, намісника лаври, і протоієрея Віталія Косовського. У митрополита Павла до сих пір залишаються якісь амбіції.

Саме в зв'язку з усіма цими подіями якраз і зійшла зірка владики Антонія (Паканича) ...

Прес-служба єпархії за матеріалами сайту: http://www.portal-credo.ru